

2019-09-06

**Staffanstorps kommun:
Yttrande över delar av betänkandet
"Moderna tillståndsprocesser för elnät" (SOU 2019:30)
Dnr. I2019/01809/E**

=====

Staffanstorps kommun har per e-post 2019-06-25 av Infrastrukturdepartementet beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet "Moderna tillståndsprocesser för elnät". Staffanstorps kommun har mångårig erfarenhet av ansökningsförfarandet för elnät, både för kraftledningar i transmissionsnätet fd. stamnätet och i regionnätet. Utifrån dessa erfarenheter har kommunen fokuserat på följande områden i betänkandet:

- Förlängd färdigställandetid
- Tillsynens betydelse för skydd av människors hälsa
- Samhällsekonomiska bedömningar
- Möjligheten för omprövning av koncessioner

Avsnitt 5.7.2 Det bör vara lättare att få förlängd färdigställandetid.

Utredningens förslag är:

Kravet på särskilda skäl för att få en förlängd tid för att färdigställa en ledning tas bort vid första förlängningstillfället.

(Ändring av paragraf, §16a)

Staffanstorps kommun anser att den aktuella paragrafen skall behållas med sin nuvarande lydelse.

Skälen för detta är följande:

Av direktiven framgår att inriktningen för utredningen skall vara att påskynda processerna för att få till stånd nya elnät. Utredaren anger själv "En annan aspekt som genomsyrar utredningens arbete är behovet av att korta ner den totala ledtiden från det att behovet av ledning identifieras till att ledningen kan tas i drift¹".

Den föreslagna ändringen gör det lättare för innehavaren av en nätkoncession att förlänga tiden för färdigställandet av den ledning koncessionen avser, utan att behöva ange särskilda skäl.

Den föreslagna ändringen motverkar därför ändamålet - att påskynda processerna för att få till stånd nya elnät.

¹ s. 132

Avsnitt 6.3.1 Koncessionsbeslutets ställning gentemot förelägganden och förbud enligt miljöbalken bör stärkas.

Utredningens förslag är:

Ledningar, som med stöd av nätkoncession för linje används med en spänning om minst 130 kV, ska inte med stöd av miljöbalken få förbjudas avseende den funktion, i den sträckning eller i det huvudsakliga utförande som anges i koncessionsbeslutet. (Ny paragraf, §5b)

Staffanstorps kommun anser att den föreslagna nya paragrafen 5b i sin helhet skall utgå.

Skälen för detta är följande:

Utredningen framför² att "En kraftlednings främsta miljöpåverkan torde vara markintrånget, med följdverkningar på flora och fauna, för att kunna dra fram ledningen och hålla den driftsäker (ledningsgata), det visuella intrycket (höjd och utförande på stolpar) samt ljud från ledningen, bland annat koronaljud." Dessa miljöpåverkande faktorer kan man således både se och höra.

Men utredningen framför vidare:

"Den miljöaspekt som framför allt aktualiserat frågan om en översyn av den parallella tillämpligheten är dock de elektromagnetiska fälten kring en kraftledning."

Detta är en fråga om en osynlig påverkan på människors hälsa.

I författningss kommentaren³ berörs mycket flyktigt det väsentliga sambandet mellan de hälsofarliga elektromagnetiska fälten kring en kraftledning och strömlasten (Ampere) i ledningen;

"Även ett föreläggande om att begränsa strömlaster för att begränsa magnetfältet "

Det är otvetydigt så att överföring av el är hälso- och miljöfarlig verksamhet. Verksamheten måste därför, i likhet med all annan hälso- och miljöfarlig verksamhet som prövas enligt miljöbalken, i sin ansökan om koncession ange den maximala produktion/motsvarande som tillståndet avser. I detta fall den maximala strömlast (Ampere) som ledningen skall överföra, annars är det inte möjligt att beräkna det hälsofarliga magnetfältets utbredning och styrka. Med beaktande av skyddstiden för koncessionen, 40 år, innebär detta att strömlastprognoserna vid ansökningstillfället skall blicka 40 år framåt i tiden. Skulle prognosen vara i underkant, eller magnetfältberäkningarna på annat sätt behäftade med fel, är det endast tillsyn och åtgärder med anledning denna som kan förhindra att människor i kraftledningens närhet utsättes för okalkylerad risk och fara för sin hälsa.

Detta illustreras väl i de båda anförda rättsfallen, Döshult⁴ och Delsjön⁵. Utan tillsyn och utslag i MÖD hade inte hotet mot människors hälsa åtgärdats och undanröjts.

All hälso- och miljöfarlig verksamhet, således även elöverföring, kräver övervakning och tillsyn, samt möjligheten att ingripa för att skydda miljön och/eller människors hälsa.

Avsnitt 6.2.1 Prövningen av en lednings allmänna lämplighet bör förtydligas

Utredningens bedömning är:

Prövningen av en lednings allmänna lämplighet ska ske på ett tydligt underlag och i enlighet med tydliga och transparenta principer.

² s. 206

³ s. 342

⁴ s. 207

⁵ s. 209

Utredningen avstår från att lägga ett förslag om att utöka det som Energimarknadsinspektionen anger i sin rapport⁶.

Kommunen delar utredningens bedömning, att även motiveringarna till koncessionsbeslut för regionnätledning på högre spänningsnivåer behöver förtydligas, till exempel om det är befolkningstillväxt, ny industri, leveranssäkerhet eller andra faktorer som skapar behovet av ledningen.

Kommunen ansluter sig till det särskilda yttrandet⁷ som är avgivet av Björn Galant, LRF; i denna fråga främst vad avser; att samhällsekonomiska bedömningar måste beakta samhällsvärdet av bortfallande jord- och skogsbruksproduktion över ledningens hela livslängd.

Vidare huruvida dessa och andra samhällsekonomiska värden påverkas av luftledning respektive markkabel.

Omprövning av koncessioner

Utredningen berör på ett antal ställen begreppet omprövning, främst utifrån skyddet för koncessionsinnehavaren. En skyddstid om 40 år är en oändlig tid i ett snabbt föränderligt samhälle. När Staffanstorps kommun ser tillbaka ca 40 år så kan kommunen konstatera att begrepp som datalagringshallar, batteriindustrier, laddstolpar och liknade energi och effektkrävande nya infrastrukturer inte fanns med i samhällsplaneringen, varken på den kommunala nivån eller i prognoserna hos koncessionsinnehavaren. Även med beaktandet av teknikutvecklingen är perspektivet 40 år en oändlig tid.

Kommunen efterlyser den omprövningsmöjlighet som miljöbalken ger enligt 24 kapitlet, men också vid en betydande avvikelse från det sk. allmänna villkoret i ett miljötillstånd. I allmänhet formulerat i likhet med; "Om inte annat framgår av övriga villkor eller föreskrifter ska verksamheten i huvudsak bedrivas i enlighet med vad sökanden angivit i ansökan eller i övrigt uppgivit eller åtagit sig i ärendet".

Vid beredningen av detta yttrande har, förutom undertecknad, deltagit senior consultant Nils-Ove Mårtenson, stadsbyggnadschef.....osv.

⁶ Ei R2018:06

⁷ s. 359